

ВПЛИВ РАННЬОЇ СПОРТИВНОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ
НА ПРОЦЕСИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ
(НА ПРИКЛАДІ ХУДОЖНЬОЇ ГІМНАСТИКИ)

Тетяна Курчаба, Вікторія Іванів, Лідія Тимошенко

*Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського*

Анотація. Соціалізація – це формування соціальних ролей людини (поєднує у собі широкий спектр проявів поведінки людини: від ситуативних ролей, що є лише схематизованими формами комунікації, до життєвих ролей, що є стійкими формами соціальної поведінки та діяльності людини і виступають як прояв особистості, тобто соціальне «Я» індивіда).

Таким чином розвиток і саморозвиток дитини можна розглядати як процес формування соціальних ролей, де відбувається еволюція від індивіда до особистості.

Специфіка перебування людини у спорті полягає в тому, що дана діяльність поглинає її повністю. Спорт практично не залишає місця для дозвілля. Це призводить до того, що особистісний розвиток людини, що спеціалізується професійно практично повністю обумовлений змістом того, що в межах даної діяльності відбувається.

У статті подаються результати пілотажного вивчення впливу ранньої спортивної спеціалізації на процеси соціалізації (на прикладі художньої гімнастики).

Ключові слова: рання спортивна спеціалізація, соціалізація у спорті, художня гімнастика, індивід, особистість, соціологічне опитування.

Abstract. The aim of socialization is a forming of the social role of an individual. It includes a wide spectrum of the exposure of human behavior. From situational roles that are only schematic forms of communication, up to the life roles – stable forms of the social behavior and activity of an individual.

Therefore, a development and a self-development of a child can be regarded as a process of formation of social roles, where an evolution from individual to personality takes place.

The specifics of the practicing rhythmic gymnastics is that this activity occupies the child completely. The sport excludes almost any other kind of leisure. As a result, the personal development of a child specializing in a given type of activity is almost completely determined by what is happening within this activity.

In the article the results of the pilot study of the influence of the rhythmic gymnastics on primary socialization of an individual are presented.

Key words: early stage of sport socialization, socialization in sport, rhythmic gymnastics, individual, personality, sociological survey.

Соціалізація поєднує у собі широкий спектр проявів поведінки людини: від ситуативних ролей, що є лише схематизованими формами комунікації, до життєвих ролей, що є стійкими формами соціальної поведінки та діяльності людини і виступають як прояв особистості, тобто соціальне «Я» індивіда.

Таким чином розвиток і саморозвиток дитини можна розглядати як процес формування соціальних ролей, де відбувається еволюція від індивіда до особистості.

Специфіка перебування людини у спорті полягає в тому, що спорт практично не залишає місця для дозвілля [1]. Це призводить до того, що особистісний розвиток людини, спеціалізується професійно у дитячому віці практично повністю обумовлений змістом того, що в межах даної діяльності відбувається.

Хоча й спорт багатий у соціально-культурному та морально-психологічному відношеннях, проте, по-перше, його не можна розглядати як ідеальний випадок соціалізації, коли індивіду, незалежно від обставин, забезпечується реалізація його головних потенційних можливостей та гарантований шлях повноцінного самоствердження [2].

По-друге, потенціал формування особистості, яким володіє спорт як соціальний інститут, далеко не в кожному випадку використовується індивідом. Все це гостро ставить питання про зміст тих зацікавлень, що приводять людину в спорт та утримують її в даному соціальному середовищі [3]. Дуже важливо, коли індивід, виступаючи суб'єктом певної соціальної діяльності, віддаючи їй всі зусилля, реалізує при цьому змістовні в морально-світоглядному сенсі прагнення, інша справа коли ці прагнення, збіднені, або ж примітивізовані [4].

Тому, **метою нашого дослідження** є вивчення впливу ранньої спортивної спеціалізації на процеси соціалізації.

Об'єктом є дівчатка, що займаються художньою гімнастикою.

Предметом дослідження є вплив занять художньою гімнастикою на первинну соціалізацію дітей.

Методи дослідження – аналіз документів (літературних джерел), опитування (анкетування) та методи математичної статистики. За основу брався термін, який діти займаються спортом та зрушення, які відбулися від початкового етапу занять.

В процесі дослідження ми намагалися з'ясувати, як впливають заняття на виховання дитини, на становлення її соціальної ролі у суспільстві на вплив колективу та тренера, як чинників, які стимулюють дитину до досягнення форм і традицій того суспільства в якому вона перебуває.

Завдання:

1. Опрацювати літературні джерела і провести аналіз наукових досліджень з питань соціології в спорті.
2. Провести анкетування батьків, діти яких займаються художньою гімнастикою.
3. Визначити пріоритетні характеристики, які на думку батьків проявилися внаслідок занять художньою гімнастикою.

Основним був розгляд процесу первинної соціалізації з точки зору батьків, бо саме вони бачать зміни у поведінці своїх дітей. Загальна кількість опитаних склала – 50 респондентів.

Так, серед опитаних займаються художньою гімнастикою: 52% – більше 6 років; 28% – від 4 до 6 років; 14% – від 2 до 4 років і 6% – до 2 років.

Ми намагалися з'ясувати як змінився характер дитини після початку занять художньою гімнастикою (рис. 1). Такий розподіл відповідає загальним тенденціям прагнень: 46% – зазначили, що дитина стала відповідальною; 30% – батьків зазначили, що в результаті занять художньою гімнастикою дитина стала дисциплінованою та зібраною; 22% – у дитини розвинулася сила волі; 2% – відповіли що характер дитини ніяк не змінився.

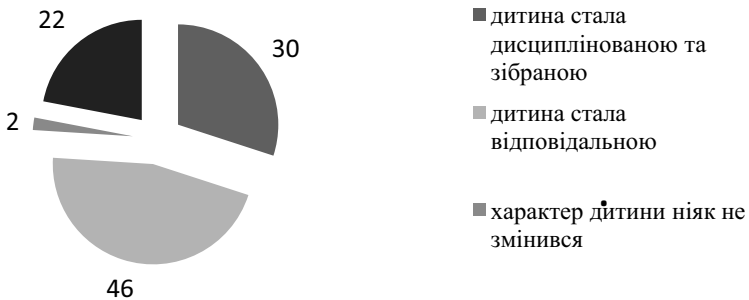

Рис 1. Відповіді батьків про зміни в характері дитини після початку занять художньою гімнастикою

Наступним завданням було з'ясувати чи вплинули заняття художньою гімнастикою на соціальну поведінку дитини (рис. 2). У найбільшій кількості відповідей батьки зазначили: 64% – дитина стала більш привітною та комунікабельною; 24% – дитина стала більше співчувати іншим; 12% – дитина стала менше реагувати на поразки інших; 0% – дитина замкнулася в собі.

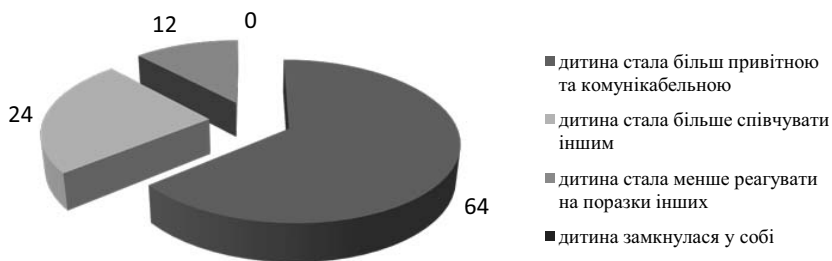

Рис 2. Визначення батьками впливу занять художньою гімнастикою на соціальну поведінку дитини

Узагальнивши отримані дані, ми зрозуміли, що згідно батьківської позиції заняття художньою гімнастикою позитивно впливають на дітей, а саме їхнє пристосування до колективу. Діти радіють за свої успіхи, легше переносять невдачі, бо розуміють, що якщо прикласти більше зусиль на наступний раз усе вирішиться позитивно. Але також є і негативний вплив який проявляється у нестачі вільного часу, часу на навчання та прогулянки, а також у травматизмі даного виду спорту: 80% респондентів зазначили, що немає негативного впливу; 20% – відповіли, що негативний вплив проявляється у нестачі вільного часу та травматизмі (рис. 3).

Рис 3. Відповіді батьків про негативний вплив від занять гімнастикою

Отже, результати соціологічного дослідження дають підстави зробити наступні висновки.

Висновки:

1. Під час занять художньою гімнастикою, дитина засвоює норми, правила, взірці поведінки, які надає їй той мікросоціум в якому вона перебуває, тобто проходить процес соціалізації особистості.

2. За результатами дослідження виявлено, що більшість дітей вміють адекватно оцінювати ситуації, сприймати поразки і перемоги, все аналізувати і натхненно працювати.

3. Згідно з отриманими нами показниками, можемо зрозуміти що художня гімнастика допомагає дітям ставати більш відповідальними, дисциплінованими та зібраними, а також виховує силу волі.

4. Заняття художньою гімнастикою формують потребу спілкування в результаті чого ми спостерігаємо комунікативний розвиток індивіда.

5. Загальна побудова процесу виховання в художній гімнастиці формується так, що індивід отримує всебічну інформацію, яку сприймає і в результаті чого розвивається.

6. В результаті занять художньою гімнастикою відбувається перенесення і засвоєння дитиною норм, принципів і традицій художньої гімнастики на соціальні взаємовідносини, в результаті чого відбувається процес первинної соціалізації.

Список використаних джерел:

1. Вакуленко О.В. Взаємозв'язок здорового способу життя та процесу соціалізації особистості / О.В. Вакуленко // Український соціум. – 2003. – № 1(2). – С. 123–128.

2. Лукашук В.І. Тілесність як об'єкт вивчення соціології спорту / В.І. Лукашук // Вісник Харків. нац. ун-ту імені В.Н. Каразіна. – Харків, 2005. – № 652. – С. 216.

3. Курчаба Т. Вплив занять східними одноборствами на становлення соціальних ролей дитини / Т. Курчаба, Н. Кізло, Н. Сенькова // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2011. – Вип. 13. – С. 282–285.

4. Лукашук В.И. Функции спорта как социального института / В.И. Лукашук // Методология, теория та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства : зб. наук. пр. – Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2004. – С. 437–440.